

cer 7 nemških nacionalcev, 5 nemških krščanskih socialcev, 2 nemška socialna demokrata, 3 Poljake, 2 Jugoslovana, 11 Čehov, 2 Malorusa in 1 Italijana. Umrlo jih je 22, med njimi slov. poslanca Mandič in Povše, eden, dr. Pollauf, je padel na bojišču, dva stao določila mandate, izgubili so mandate: češki poslanci Buřival, Choc, dr. Kramar, dr. Rašin, Netolický in Vojna, maloruska poslanca Kurilovič in dr. Markov ter koroški slovenski poslanec Grafenauer. Obešen je bil italijanski poslanec dr. Battisti.

je brez osti in škode za češko in slovansko narodnost sploh. Zakaj ravno ta vojna je dokazala neovrzeno dejstvo, da je Avstrija militarizirano, politično in gospodarsko navezana na Slovane zaradi ogromne množine teh svojih pripadnikov. Svetovna vojna je dalje neovrzeno dokazala, da se je vse slovansko prebivalstvo monarhijske istotako kot nemško izkazalo dinastiji in državi prijazno, kakor tudi — zapostavljajoč vse narodne spore za skupno državno misel — pripravljeno za vsako žrtev na krvi in imetju v interesu skupne domovine. Narodni interesi ostanejo tudi po vojni na obeh straneh, in ni nemožno, da se po vojni narodna nasprotstva in boji obnove. — Gre pa le zato, da ostane in da bo vse nadvladala skupna avstrijsko-dinastična državna misel.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIZI« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Denarne zbirke na ljudski šoli pri Sv. Marjeti niže Ptuja 523 K 24 vin.; v »Tednu Rdečega križa« nabrano v Ledinah 290 K; na rojstni dan Njegovega Velikanstva so priredila po iniciativi šol. vodstva dekleta v Idriji cvetični dan za goriške begunce. Nabralo se je 223 K, ki so jih poslali Posredovalnici za goriške begunce v Ljubljani; nadučitelj Rostohar v Crkljah pri Kostanjevici 4 K; otroška predstava v Kamniku 153 K 44 vin.; šolski otroci v Metliki od prodaje zastavic na cesarjev rojstni dan 20 K; Tonica Kračmanova, učiteljica v St. Lenartu pri Laškem trgu 2 K; dvorazrednica v Tomišlju v »Tednu Rdečega križa« 254 K; v Kringi (Istra) nabrali 400 K; skupaj 1879 K 68 vin.

V zadnji številki izkazanih 177.287 K 43 v. Danes izkazanih 1.879 » 68 »

Doslej nabranih 179.167 K 11 v.

IV. VOJNO POSOJILO.

Šola pri Sv. Marjeti niže Ptuja 21.600 K; po posredovanju učiteljskega osebja v Tomišlju pri Ljubljani 17.000 K; šolski okoliš v Kringi (Istra) 4000 K; skupaj 42.600 K.

V zadnji številki izkazanih 2.317.038 K — v. Danes izkazanih 42.600 » — »

Skupaj IV. voj. posojilo 2.359.638 K — v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Za »Rdeči križ« itd. 179.167 K 11 v. III. vojno posojilo 278.748 » 69 » IV. vojno posojilo 2.359.638 » — » Srednje šole 29.704 » 58 »

Končna vsota 2.847.258 K 38 v.

Málo spominov.

Bilo je leta 1913. jeseni. Sešli smo se absolutentje učiteljskega v Ljubljani izza leta 1878., da praznujemo svojo 25-letnico. Godilo se je tačas tako, kot se sploh dogaja ob takih prilikah: reminiscence so se oživljale, doživki se razmotrivali, nade v boljše bodočnost so se obujale i. dr. Došli so vsi živji kolegi — dva sta že umrla — razen treh, izmed katerih je bil eden bolan, eden zadržan vsled bolezni v svoji obitelji, a eden, čeravno v Ljubljani bivajoč, ni došel med stare tovariše svoje, rajši se je — odpeljal na Gorenjsko. To nas je vse žalostilo ter smo ga

tozadevno ob razhodu primerno počastili z brzobjavko. — Čemu to omenjam? Naj si vsakdo odgovori sam! — Habeat sibi!

Bilo je v Gorici ob sestanku naše »Zaveze«. Častno število slovenskih učiteljev in naših ljubih gostov je bilo tačas zbranih ob bisiri, danes tako krvavi Soči... Lepe so bile ure, kaj smo jih tu prebili, še lepši pa so sponini na ta naš praznik! Še danes mi prijetno doné v ušesih mili zvoki slovenskih pesmi ter so mi v spominu navdušeni govori ob slavnostnem obedu, zlasti pa onjevite besede muzikalčnega Čeha — Lacine... Ne zabim nikdar otožno-milega obraza med nami bivajočega skladatelja — tovariša H. Volariča, ki je menda že ta tačas čutil, da ga v goste vabi neizprosna Morana...

Pred par leti je praznovalo neko slovensko učiteljsko društvo svojo 25-letnico. Tega slavja sem se udeležil tudi jaz. Ko v shajališču — bilo je v primerno odlični šolski sobi — pozdravim kolege, zažrem tudi tovariša, ki ga že par decenij nisem videl in s katerim sem prebil eno leto na učiteljsku. Spoznam ga koj. Pristopim k njemu, ga prijazno nagovorim in pozdravim. A mož se namuzne in dela, kot bi me ne poznal ter v zadregi nekaj mrmra. Meni je bilo to seve dovolj in vedel sem, pri čem sem... Kajpada, okrajni šolski nadzornik danes ne more biti kar tako vsakdo! —

Pozdravlja Vas

Slamoštev.

Izprijena mladina.

Odkar imamo vojno, moramo neprestano poslušati tudi modrovanja vsakovrstnih moralistov o izprijenosti mladine. Vojna je dogodek, ki je gotovo katastrofalno vplival na vso moralo in morda pri odraslih še bolj, kakor pri mladini, zakaj odrasli vidijo razločno kričeče nesoglasje med moralnimi načeli in med dejanskimi življenjem, dočim mladina še nima dovolj razvitih umstvenih sil, da bi mogla spoznati to nesoglasje.

Posredno vpliva vojna seveda tudi na mladino. Vse življenske razmere so se premenile; očetje so večinoma v vojni, matere imajo dvojno delo in dvojne skrbi, vse živi drugače kakor je živelo v mirnih časih, otrok vidi in sliši stvari, ki jih prej ni videl in slišal — kako naj ostane to brez vpliva nanj, ko je resnično in izdatno nadzorovanje mladine popolnoma izključeno. Prestopki in zločini mladine so se med vojno brezdvomno pomnožili, a če so se bolj pomnožili kakor pri odraslih, je jako dvomljivo.

Kriminaliteta mladine je očitna nevarnost za bodočnost vsakega naroda. Nekaj mladine se je vedno izpridilo tudi v mirnih časih in se je bo izpridilo tudi še v bodoče. Absolutno se to ne bo dalo nikoli zabraniti, najmanj pa se bo to doseglo z dobrimi nauki in s kaznimi. Kazni vplivajo morda na druge, na prizadete pa malo ali nič.

Vzroki mladinske izprijenosti so dvojni: notranji in zunanji in morda umestno je v teh časih, ko se toliko pisari o pokvarjenosti, da se na kratko nanje ozremo.

Predvsem si je treba zapomniti, da sta psihična in fizična energija v nerazločljivi zvezi. Otroci, ki nima dosti tečne hrane, tudi nima dosti nravnih moči v sebi, da bi se uprli izkušnjavam, in vsaka izkušnja ga premaga. Lakota je prvi povod za nepoštena dejanja, lakota zbudi

v otroku vse niče instinkte, a ravno s hrano za otroke je pri nas v Avstriji slabo preskrbljeno. Umrljivost dojenčkov je jako velika in dognana resnica je, da umrje skoro polovico dojenčkov za lakoto, pa tudi večji otroci nimajo skoro nikoli toliko tečne hrane, kolikor jo rabijo. Ali misli kdo, da se da lakota ugnati z lepimi nauki in s palico?

Tudi telesno negovanje igra pri vzgoji otrok veliko vlogo. Obleka na primer ni važna samo v zdravstvenem oziru, nego tudi v vzgojnem. Nobena stvar ne vpliva na dostojnost in samozavest mladine tako uničevalno, kakor slaba obleka. Slaba obleka je uniforma beraštva in propalosti; slabo oblečen otrok se čuti deklasiranega in je zaradi svoje obleke prisiljen, se izogibati boljše oblečenih krogov, kakor se boljše oblečeni krogi njega ogibajo. Taka ločitev vpliva usodepolno na vse življenje in sodi med najtežnejše vzroke, da se ljudje tako skrbno ločijo po stanovih in kastah.

Mladinske izprijenosti so seveda v veliki meri krivi tudi krogi, v katerih mladina živi. Če v družini ni lepega, pametnega življenja, če starši z besedo in z zgledom ne držijo otrok na pravem potu, potem tudi otrok ne more postati dober. Predpogoj za boljšo rodovinsko življenje so pa stanovanja. Žal, da so stanovanja jako draga in ni ne navadnega, da prebiva po štiri ali pet oseb v eni sobi, dostikrat ne samo domači, nego tudi še tuji ljudje. Mala prenapolnjena stanovanja, ki največkrat niti snažna niso, sodijo med velike sovražnike zdravja, kulture in etike, v takih stanovanjih se najbolj razpase socialna beda, taka stanovanja so močvirja izprijenosti in kriminalitete.

Tudi vpliv ceste in okolice je lahko pogubonosan za otroke. V dotiko prihajajo s propalimi ljudmi, moškimi in ženskimi, slišijo in vidijo grde stvari in se jih navzamejo tem bolj, ker z bolj vzgojenimi in nadzorovanimi otroki sploh ne pridejo v stik. Dolgočasje, nastalo zaradi pomanjkanja knjig in igrač, razvedril in zabav, zavede otroke v igro. »Fucanje« je n. pr. ena najbolj razširjenih, skrajno slabo vplivajočih iger, zakaj ta igra zavede otroke, da poizkušajo na vsak način dobiti kaj drobiža. V drugih deželah imajo vse polno otroških zavetišč, grelnic, zavodov, kjer dobivajo ubožni otroci juho, igrače itd., a pri nas je vse to še v povojih.

Socialne razmere so torej največ krive, da se izpridi razmeroma precej velik del mladine. Koliko je med to izprijeno mladino krivo to, da so starši alkoholiki, se pač ne da dognati. Priznati pa je, da so v blaznicah, v ječah največ ljudje, katerih starši so bili alkoholiki in priznato je dalje, da je duševna omejenost otrok, neumnost, dostikrat le izraz konstitucionalne bolezni, na primer skrofuloza, ki je zopet posledica nezadostne hrane in slabih stanovanj.

Sploh je alkoholizem staršev vedno usodepoln za otroke. Pijanci so navadno sirovi, ljubosumni in živinsko pohotni, da se ne obvladujejo niti pričo otrok; krvosramnost je navadna samo med alkoholiki.

Izboljšanje izprijenih otrok je nekaj skoro nemogočega. Človeška družba pa ima dolžnost poskrbeti, da se otroci sploh ne bodo izpridili. To se da doseči seveda samo s socialnimi reformami. Za otroke je treba poskrbeti, da bodo imeli zadosti tečne hrane in da bodo imeli pošteno obleko, staršem je treba preskrbeti primerljivi stanovanj. Na Pruskem imajo invaliditetni zakon, ki določa, da je ves prebitik teh zavodov porabljeni za zgradbo cenih delavskih stanovanj, in šolski red

Tako je z nami!... Ali naj nas bo sram takih pojavov? Kaj še! Oni naj se sramujejo, ki nam režejo kruh. —

Klanja se Vam

stari

Slamoštev*.

Pevski zbor praških učiteljev.

Zorko Prelovec (Praga.)

Marsikomu je še dobro v spominu koncert, ki so ga pred leti v Ljubljani priredili moravski učiteljski pevci. Dolgo potem se v naših glasbenih krogih ni govorilo in debatiralo o ničem drugem kot o občudovanju visoke umetniške stopnje, ki jo je dosegel pevski zbor moravskih učiteljev z energijo, samozavestjo in trdnostjo.

Pod tem pseudonimom sem se zglašal že pred več nego tridesetimi leti v tem listu ter hočem to časih odslej tudi storiti, ako Vam bo sploh všeč. (Op. ured.: Prosimo!)

KADETJE IN KADETSKI ASPIRANTI V RUSKEM VOJNEM UJETNIŠTVU.

Avstrijska družba »Rdečega križa« javlja: Kakor uče izkušnje, kadetov in kadetskih aspirantov, ki so padli v rusko ujetništvo, zaradi pomanjkanja dokumentov v vojnem ujetništvu daljši čas ne priznavajo za častnike. Tako dobe pripadajoče jim alimentacije mnogokrat šele potem, ko se je ruski »Rdeči križ« informiral na Dunaju o njihovi šarži. — Svojem onih kadetov in kadetskih aspirantov, ki so v zadnjih bojih zapadli v rusko vojni ujetništvo, se tedaj priporoča, da se že sedaj obrnejo do nadomestnih četnih oddelkov onih polkov, ki jim pripadajo dotični vojni ujetniki, da jim uradno potrdijo njihovo šaržo. Kakor hitro potem zvedo za ujetniško taborišče, kjer je bil definitivno nastanjen zadevni kadet, oziroma kadetski aspirant, naj odpošlje uradno potrdilo kadra o šarži dotičnika Skupni osrednji pozvedovalnici (Gemeinsames Zentralnachweisbureau, Auskunftsstelle für Kriegsgefangene, Abteilung B.) — Dunaj I., Fischhof 3., ki ga odpošlje ruskemu »Rdečemu križu«.

AD PERPETUAM MEMORIAM...

Dunajska »Information« piše v listu z dne 24. pret. mes.: »Nobenega dvoma ni na tem, da je dosedanj potek vojne nemštvo sploh in dosledno temu nemštvo v Avstriji bistveno pospešil. Ali nemštvo

prišel se še poslovit. — Na grobu se je v iskrenih besedah poslovlil od drage pokojnice tov. Iv. Šega, poudarjajoč, da upa, da dobi tam v nebeških višavah ono plačilo, ki ga ji niso hoteli priznati na zemlji.

Lahka ti bodi zemljica!

—n—

Nekoliko bridkih resnic.

„Kogar bogovi čtre...“

Država je ob sedanji izredni draginji dovolila izdatne doklade vsem svojim uslužbencem. Prav tako! Tudi učitelji ljudskih šol so večidel dobili »druginjske doklade«. A razloček pri tem je le ta, da je zadnji državni birič bil deležen večje podpore, nego dostikrat že prileten, osivel — učitelj. In še te bore novice ni prejel naenkrat, marveč jih prejema v obrokih! Tako se torej ocenjuje delo učiteljevo. In kakšno je to delo, zlasti ob

sedanjosti?! O tem nam priča vsaka številka našega glasnika, »Učit. Tovariša«.

V mestu B. živi ljudskošolski učitelj s kopico otrok in že dolgo bolno ženo. Poslednja seveda rabi posebno hrano dan na dan, kar danes ni karsibodi. A česa mož ne žrtvuje za drago mu družico! Pa glej! Oholi mesar, pri katerem ta učitelj že leta odjemlje v svoje potrebe mesnino ter jo mesečno tudi redno plačuje, mu nedavno odpove nadaljne dajanje mesa, češ, da učitelju danes ne more več dati dalje blaga na upanje, ampak je proti takojšnjemu plačilu. In leta mož si je ob vojni že naredil stotisoče! — Krasna slika socialnega ugleda našega stamu, kaj ne? —

Nedavno sem naletel v letniku 1903. »Ljubljanskega Zvona« v Jos. Dolinarja povesti »Trenutki iz učiteljskega življenja« na pasus, kjer se učitelj Zamuda svojemu kolegi Idoliniku, ko ga ta vpraša, zakaj ni dal nobenega svojih otrok v šolo, t. j. študirat, dobesedno odreže takole: »Poizkusil sem, toda ni šlo. Prijatelj,

mi nisimo za to. Naposled sem si pa mislil: Saj drugega bi ne bil nikoli, kvečjemu, ako bi zmožel toliko, da bi postal učitelj. In kaj bi bil potem? Ali ne stradam že dovolj jaz, čemu naj bi še moji sinovi? a pošteno delo se dobi povsod poštenije plačilo nego pri učiteljsstvu, bodisi pa makar pri konjedercih«. — Ali bi J. Dolinar pisal danes — drugače? —

V pisarnici sem. Pri meni je kolega, s katerim živahno kramljava glede težkoč aprovizacije dandanes. Kar nekdo potrka. Vstopi potnik — Žid. Že sem ga hotel kar odsloviti, ko pokaže ščitast papir z raznimi narisanimi — podplat. S tovarišem se spogledava, češ, težko je dobiti danes podplatov. Vprašava, kako in kaj je z robo. Razloži nama. A koncem koncev zveva, da gre za podplate iz — papirja. Seve je bil našega razgovora zaber konec. A Žid namizika in pravi: »Aber noch größere Herren bestellen sich diese Waare. Sie als Lehrer können sich heute eh' nichts Besseres leisten! Tableaux! —